

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

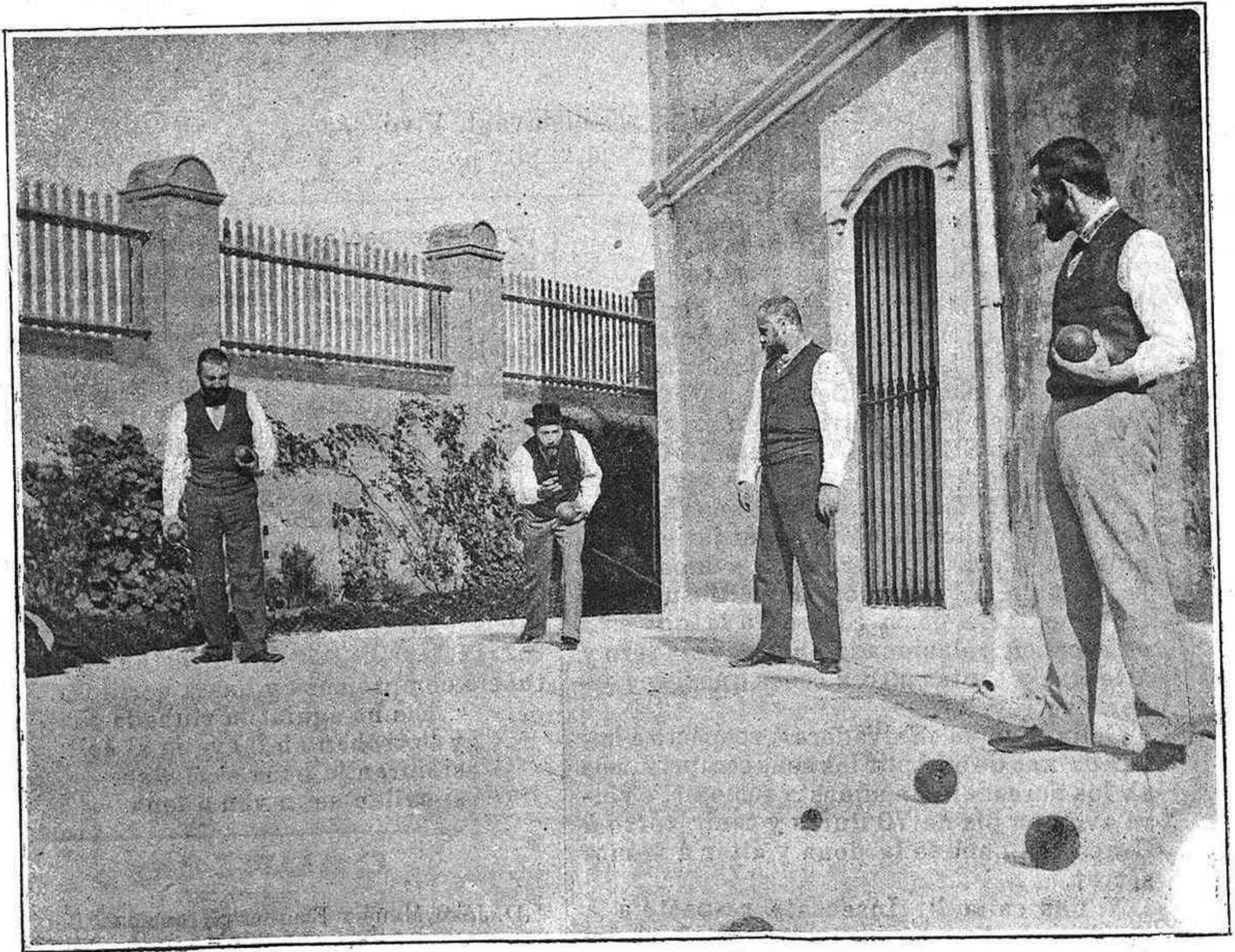
PERIÓDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada numero per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

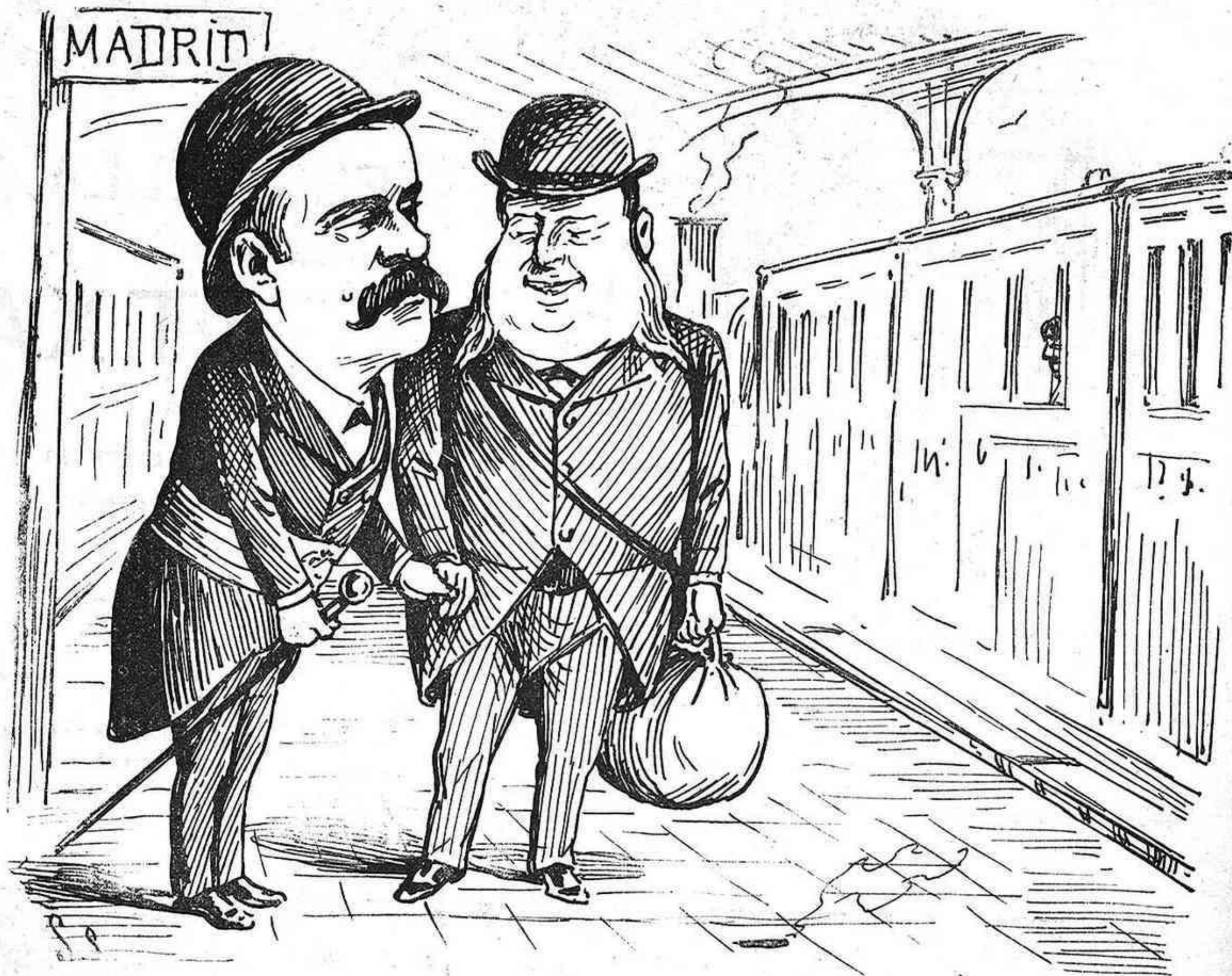
EXERCICIS D' HIVERN

Una partida de botxas
à l' hora del solet,

es la recepta mes bona
per ferse passá 'l fret.

VIATJES A MADRIT

—Ves, ves endavant, Vivó,
que després ja vindré jo.

AB L' AYGUA AL COLL

¿Creyan vostés que 'l «Diluvi» explicaria ó negaria las manifestacions fetas per l' esperit del Sr. Laribal en l' «interview» de la senmana passada? Donchs, no senyors: «ni por esas.» El «Diluvi» segueix callant. ¡¡FA NOU SENMANAS!! que 'l «Diluvi» calla.

Calla 'l Sr. Laribal, respecte á la propietat del periódich, á haver sigut jutje municipal en plena restauració, als kioscos de la Rambla, á l' herencia de 'n Gasull, á la testamentaria de 'n Simerol, á la qu' está en escabeig relacionada ab un curandero y á tantas y tantas altrás cosas que 'l seu esperit va revelarnos.

Calla 'l de la «Salvadora», respecte á haver deixat de cumplir los seus compromisos ab los acreedores de aquesta societat, y viure avuy en pis de 70 duros y tenir torre á Gracia en nom de la dona y altar á Montserrat.

Y fins calla l' «Insensat» respecte á la quiebra de la rahó social de que formava

part, y respecte al cas de haver ofert «dotze duros miserables» per fer la pau ab un acreedor que n' hi reclamava cent. Hasta l' «Insensat» s' ha tornat mut, ¡sembla mentida!

¡Y tot perque 'ls escassos suscriptors que al «Diluvi» li quedan, al enterarse de aquets fets, no imitin als milers que s' han donat de baixa! ¡Y tot perque darrera dels suscriptors, no fugin els anunciants!

De totas maneras, lo que ha de ser será. No en va es un fet real y positiu que 'ls homes del «Diluvi» ja fa ab aquesta *nou senmanas!* ¡¡NOU SENMANAS!! ¡¡NOU SENMANAS!!! qu' están en una situació compromesa y hasta perillosa.

Els ha agafat la riuhada
y 's troban ab l' aygua al coll:
si obran la boca s' ofegan:
si callan se 'n van á fons.

CRONICA

D. Joan Mañé y Flaquer vá funcionar diumenje de primer espasa.

«A MADRID ME VOY...»

Pero l' assumpto es urgent,
y té de marxar corrent...

Al veure per terra y en descubert á aquell senyor tan *Bravo*, que, segons malas llenguas, aspirava á sustituirlo en la direcció del *Diari de Barcelona*, en lloch de deixar-lo en una situació tan poch ayrosa, va agafar un capot fent tot lo possible per salvarlo, per medi de un *quite*.

D' aixó se 'n diu practicar las obras de misericordia.

Recordin sino que una de aquestas obras consisteix en *enterrar als morts*.

Y no perdin de vista que D. Joan á pretext y baix l' apariència de ajudar á un company, lo que ha fet en realitat, ha sigut afirmar la séva superioritat dintre de la redacció del *Diari*. Ja ho hem dit al comensar: ell es el primer espasa.

**

Més lo Sr. Mañé no te inconvenient en reconeixer que respecte de la conversió de 'n Salvador lo *Diari* va equivocar-se.

Bé es cert que s' olvida de desagrar al digne fiscal de l' Audiencia Sr. Tapia, que per haver dit lo que sentia y 'ls fets han confirmat, rebé las censuras y 'ls atachs mes desconsiderats de aquell Sr. tan *Bravo*.... Pero ¡que s' hi farà!.... No pot pas pensarse en tot.... á no ser que D. Joan s' haja cregut que 'l digne fiscal de l' Audiencia es sort.... com una *Tapia*.

Salvat aquest descuit, lo primer espasa de ca'n

Brusi s' entreté fent algunas consideracions sobre la conversió de 'n Salvador.

«Uns—diu—l' atribuhian á la lectura de las obras de 'n Balmes; altres, á las predicacions de algún sacerdot; altres, á las conversas de alguns visitants que 's guanyaren lo séu afecte ab l' assiduitat dels séus cuidados; altres, al carinyo de la séva dona.

«Nosaltres diguerem desde 'l primer dia: Si la conversió es sincera, ningú s' envaneixi d' ella, puig dat lo caracter y antecedents de Salvador, la *intervenció divina* hi haurá entrat en tal dossis, que poch ó res ha de correspondre als homes.»

Vostés dirán com quedan, després de aixó, 'ls capelláns, y sobre tot els jesuitas que ván dedicarse á la conversió del autor del crim del Liceo, y que donantla per feta omplian los séus periódichs de noticias y pormenors de tots los séus actes de devoció, pormenors y noticias que bé podían interpretar-se per bombos dedicats á la séva extraordinaria habilitat catequística.

Y sobre tot—y aixó, D. Joan, es encare molt mes grave—¿en quin lloch queda l' *intervenció divina*?

Perque 'l Sr. Mañé suposa que l' *intervenció divina* podia haver fet lo que 'ls homes eran impotents pera realisar.... y no obstant, la Providencia va abstenirse de intervenir en aquest assumpto.

¿No li sembla D. Joan que aixó es una mica massa fort?

Apurant la cosa, y dat que havia soltat tantas prendas, ara casi podem dir que 'l *Diari de Barcelona* está deixat de la mà de la Providencia.

Lo cas de 'n Willié acaba de tenir un desenllàs que molts no s'esperavan.

Autor del assassinat de D. Joseph Bofill, los metjes van declarar-lo desequilibrat y boig, y 'l Jurat, deferint à l'opinió dels homes de ciencia, acceptá de plá 'l seu criteri, y en son veredicta confirmá l'irresponsabilitat del reo.

En vista de aixó s'escapá del pal y del presidi, sent condemnat à reclusió en un manicomi.

Pocas senmanas feya que hi havia ingressat, quan lo govern inglés, per la via diplomática, ha reclamat al seu subdit, y 'l govern espanyol, de bonas à primeras, ha accedit à entregar-lo sense 'l menor reparo.

Salvant tots los respectes deguts als tribunals de justicia, 'l cas te totas las apariencias de un hàbil joch d'escamoteig.

—¿Veuhén aquesta bola? Ara la taparem ab un cubilet... Ja está... Tiranthi un pessich de polvos del laborator del *Foreign Office*, que son molt maravellosos, y donanthi uns copets ab la vara màgica de totas las virtuts, la bola desapareixerá... Passa, petita... passa... passa... ¿Veuhén? (S'aixeca 'l cubilet). Ja no hi es.

Desde avuy, los sabis doctors en Psiquiatria haurán de reconeixer l'existencia de un nou sistema pera curar las enfermetats mentals més perillosas.

Tots los que s'havían empleat fins ara, tots los que venian practicantse en los manicomis, tots los que consignava la terapéutica, tots los que podia arbitrar l'enginy y l'art dels facultatius mes experts y versats en lo tractament de ditas enfermetats, resultan pobres, torpes, ineficassos.

Lo nou sistema consisteix en l'intervenció directa de la diplomacia inglesa.

Ja ho saben las familias: quan algún dels seus individuos manifesti síntomas de bojería, no vajan pas à trobar ni al Doctor Giner, ni al Doctor Galcerán, ni sisquiera al Doctor Rodríguez Mendez: mes valdrá que 's dirigeixin de bonas à primeras al govern inglés: ell ne sab més que tots els metjes de aquestas cosas.

Desde 'l moment que arranca à n' en Willié del manicomi, es senyal segura que deu considerar que aquella perillosa bojería que 'ls metjes varen reconeixerli, cessa completament com per encant, pel mer fet d'entaular dit govern la consabuda reclamació.

No dirán pas que aixó no sigui maravellós, extraordinari, fenomenal, estupendo.

Casi vaig creyent que al mon no hi ha mes boigs que 'ls que hem tingut la desgracia de neixe à Espanya, y de consentir governs com els que s'usan en lo nostre país.

Ab molta rahó feya notar diumenje lo distingit advocat Sr. Sardá, en las columnas de *La Vanguardia*, que Espanya, respecte à Inglaterra, tendeix à colocalse al mateix nivell en que 's troban l'Egipte, Marruecos y altras nacionalitats degradadas.

Allá com aquí hi ha una justicia pels indigenas y una altra justicia pels inglesos.

No fa molts dias comparegué davant del Jurat un home qu' en un rapte de zelos havia mort à la seva dona, y tal vegada porque aquells zelos no

eran prou justificats, va ser condemnat à una pena gravissima. Cap metje va presentarse à averiguar si l'assassinat de una dona à qui s'estima té 'ls seus móvils en una passió irresistible, ab punts y ribets de xifadura; y en sa conseqüencia, 'l matador va ser enviat à presidi per tots los dias de la seva vida... y allá 's pudrirá, sens dupte, entre altres motius, per la rahó poderosissima de no ser inglés.

Justicia indígena.

En Willié en cambi podrá felicitar-se y envanir-se de la seva nacionalitat.

Quan arribi al seu país, ell que à ratos perduts se las pega de poeta, podrá empunyar la lira y cantar un himne de alabansa à la nació que no permet que cap dels seus súbdits siga molestet per ningú, ab rahó ó sense rahó.

«Patria felís del meu cor—podrá exclamar—jo 't saludo plé d'entusiasme.» Terra idolatrada que guardas las cendras del meu avi suicida, del meu oncle boig, de tots aquells sers de la meva familia, que varen servir als metjes de Barcelona per arrancarme de las garras de la justicia, tú sola ets forta y poderosa. Jo torno à tú plé d'orgull, porque qui à la sombra del teu gloríós pabelló s'abri-gui, pot dedicarse impunement à la cassera d'homes. ¡Hurra per Inglaterra!»

¿Pero y Espanya cóm queda?

¡Ah! La nostra nació haurá de fer en lo succesiu lo que 'ls homes entrampats: tan bon punt vegi la sombra de un inglés... camas ajudeume!

P. DEL O.

LA TIMBA

Sentats al voltant
d'una vella taula,
dotze jugadors
van jugant à cartas.
Quan riuhen els uns
renegan els altres;
per sobre 'l drap vert
que la vista cansa,
rodan barrejats
el coure y la plata.

Incerta es la llum
que del gas devalla,
y à la resplandor
feble y esblaymada,
brillan els diners,
las cartas s'escampan,
llampegan els ulls,
s'arrugan las caras,
relliscan sospirs
s'ofegan rialladas
y el jaqué flamant
y la brusa blava,
dels homes y el mon
tot fregantse parlan.

Quan se 'n aixeca un
ab la mort à l'ànima,
els qu'esperan torn
disputan la plassa;
ningú dels que pert
té pietat ni llástima,
pro sí, odi mortal
al ditxós que guanya!
Ningú vol pensar

ab la pobra mare
qu' espera del fill
el jornal ab ansia,
ni ab la fiel muller
que plorant, trevalla
fora 'l nen malalt
mentres juga 'l pare!
Y l' avalot creix,
y las horas passen,
de las mans fugint
las monedas saltan,
¡Saltan tot drincant
y esclafint riallas.

A. LLIMONER.

BUSCANT FORTUNA

A pesar dels amohinos que 'l tinglado de las murallas ocasiona als barcelonins, encare 'ns queda humor per pensar en la rifa de Nadal y fer los traballs preparatoris per veure si pesquém la primera.

Hi ha fulano que emplea gran part del día en seguir las expendedorias de bitllets, aturantse una hora davant de cada vidriera, sumergit en un mar de profundas meditacions á la vista dels *décims* allí exposats.

—Aquest catorze mil no 'm sembla lleig; pero aixó d' acabar en cinch y tenir un zero al mitj... Veyám un' altra botiga.

Roda uns quants carrers... y nova estació y novas meditacions:

—Té, aquí hi ha un cap y qua. Si no tingués un quatre, qu' es lo número mes desgraciat de l' aritmética, potser encara 'm determinaría...

Davant d' un altre *lotero*:

—¡Vaya una plepa aquest número!... Divuyt mil nou cents vuytanta nou... Vuyts y nous á parells... ¡Deu me 'n regard d' embolicarm'hi...

Y aixís passa horas y més horas, clavat de nasos als vidres de las administracions, examinant bitllets, comentant números, apilotant cábalas y probabilitats... y olvidantse de que quan haja trobat un *décim* [que li agradi s' haurá de basquejar una pila per trobar los diners per comprarlo.

Pero no tothom es com aquest jugador platónich. Moltes personas hi ha que á horas d' ara ja han pres las sévas midas á fi y efecte de tenir en la rifa de Nadal lo major número possible de participacions.

—A casa—diu una senyora que aprofita 'l temps fent traus de calсотets de munició—á casa, per mor d' aixó de la rifa de Madrit, ja fa quatre senmanas que cada día 'ns en aném al llit á las vuyt en punt.

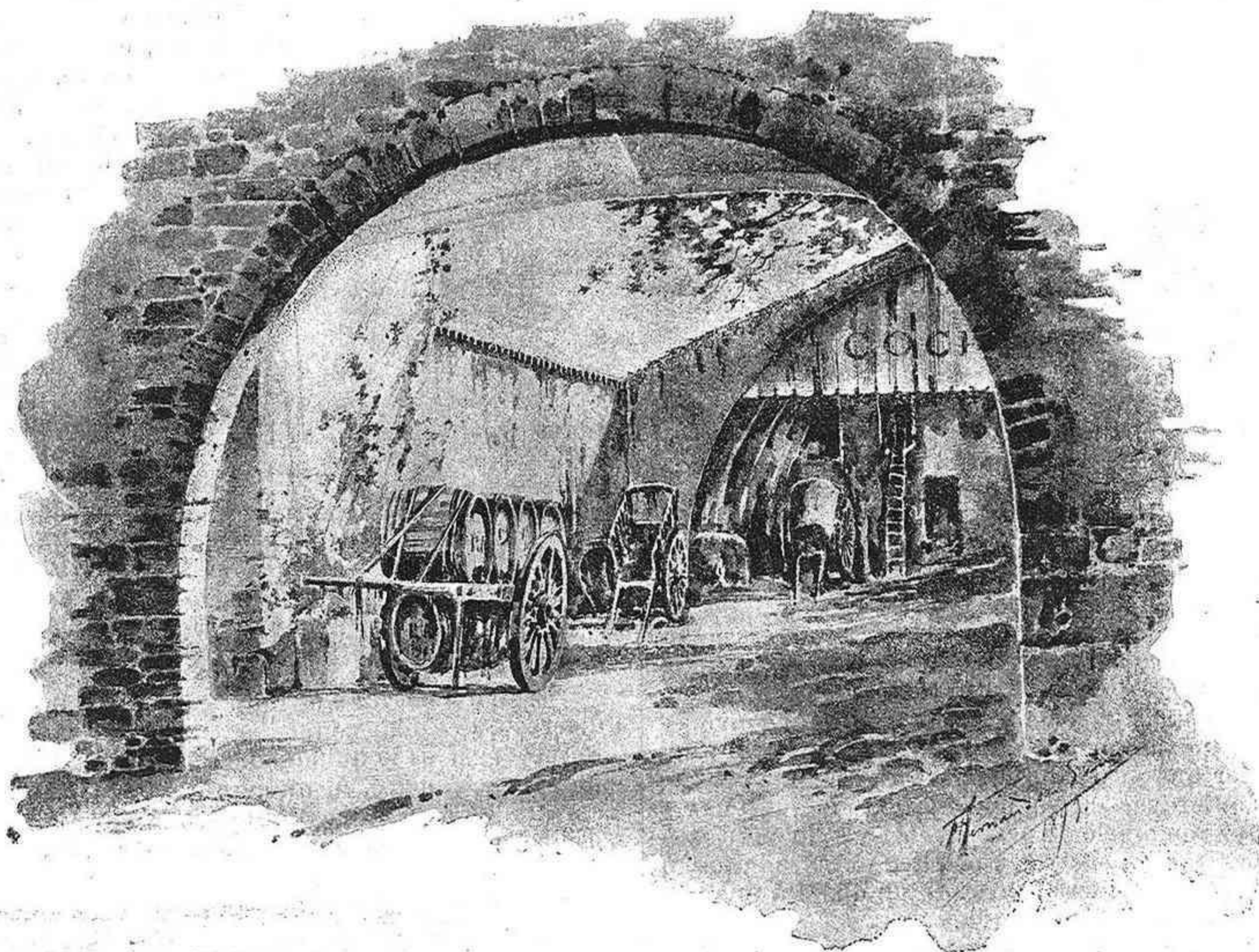
—¿Que vol dir que prenent aquesta precaució es més fácil treure la grossa?

—No. Es que d' aquest modo cada vespre estaviém un ral de petroli, y ab lo resultat d' aquestas *culumias* podrém tenir dugas ó tres apuntacions de mitj duro.—

Aquest, no poguent reduhir lo consúm del séu quinqué, s' está de comprarse un sombrero que indispensablement necessita.

Aquell altre, en compte de treures'ho del cap s' ho escatíma dels peus, y deixa que passi Nadal per

CATALUNYA PINTORESCA

Esparraguera.—Una posada de carros.

LA QUESTIÓ DEL DÍA

—Si no fos perque 'm donarian *mulé*, 'l foradava....
—Aixó ray; feste inglés y no 't farán res.

comprarse calsat nou, á pesar de que 'l que ara porta reclama una substitució immediata.

Pero, es lo qu' ells pensan:

—Ara com ara lo que importa es interessar tan com se pugui en la rifa de Madrid. Després, ab lo que 's tregui, ja hi haurá ocasió de comprar barrets, botinas y hasta botas de montar si convé.—

Perque, aixó ni hi ha que dirho; tothom, del primer fins al últim, desde 'l que compra un bitliet enter per ell sol fins al que té la quarta part en una apuntació de pesseta, tothom viu en la candorosa persuasió de que ha de treure poch ó molt, de que la sort aquest any li dirigirá una mirada amable y compassiva.

L' un, decidit á no anársen per las brancas, posa las sévas ilusions en la primera, y distri-

llas que han d' anar en busca de la fortuna?....

—Si no llepo poch ó molt de la grossa—'m deya una jugadora desenfrenada—será que 'l govern fa trampa. Haig de treure forzosament.

—¿Per qué?

—Perque 's pot dir que interesso en casi tots los números que s' han venut....

Aquest *casí* es lo qu' embolica l' assumpto.

Per regla general, lo número que treu, sempre es lo que 'ns hem descuydat de comprar....

En las administracions de loterías hi ha un lletrero que diu:

HAY BILLETES

buheix la part que li ha de tocar, lo mateix que si ja l' hagués cobrada.

—'M correspondrán tants mils duros.... N' emplearé tants ab aixó, tants ab alló, 'l resto per una torreta á Sant Gervasi y 'l pico que 'm sobri, per un velocipedo.

Los menos pretenciosos s' accontentan bonament ab la segona ó la tercera y fundan los séus cálculs sobre aquesta suposició.

N' hi ha que sangrantse en salut, tot y pensant secretament en la grossa, declaran que ja 's donarán per satisfets ab que 'ls toqui alguna sort de las petitas.

Fins n' hi ha—encare que pochi—que no més demanan que, en tot cas, *al menos* los tornin los quartos.

Mentres tant en cafés, perruquerías, adroguers y betas-y-fils la expendició d' apuntacions de la rifa de Nadal va seguint lo séu curs ascendent.

Tothom vol tenir á tot arreu, en la creencia de que com més rateras pari, mes fácil será agafar la rata.

Cinch duros ben repartits, constituheixen una espessa tela d' aranya de la qual casí es impossible que la sort se 'n escapi.

Deu rals al forn, cinch á la tenda, quatre á la xacolateria, dugas pessetas á la taberna, una ab la carnicera, un' altra á cal fideuher.... ¿Poden desplegar-se millor las guerri-

Y en rigor n' hi hauria d' haver un altre que digués:

IAY DELS QUE S' HI ENGRESAN MASSAI

A. MARCH.

EN LO CIRCOL-HIPODROMO

SONET

La tarde es esplendent y molt galana;
concurrència entusiasta y bulliciosa
contempla la *carrera*, desitjosa
d' aplaudir al que siga menys galvana.

Bells corcers, enflocats ab or y grana,
espumants fan sa via perillosa,
y obté 'l premi un caball de rassa hermosa
procedent d' una cria catalana.

Ja tenim un caball de justa fama
y un *héroe* que las riendas molt bé empunya,
y 'l públich, batent palmas, foll l' aclama
porta-veu de l' honor de Catalunya...

¡Com si l' honor, dit siga ab gran modestia,
dependis de las potas d' una bestial!...

I. CAMPRUBÍ NADAL.

LA TERRA DEL FANCH

Es l' Ensanxe de Barcelona.

Quan cauen quatre gotas, aquells inmensos carrers se converteixen en fangueras intransitables; pero quan en lloch de quatre 'n cauen vuyt, llavors las fangueras adquireixen tals proporcions, que no hi ha ploma que las pinti... ni brigada municipal que las tregui.

Tots aquells torments que 'l Dante 's va inventar ó va dir que havia vist al infern, son efectivament tremendos; pero 's coneix que en aquella época encare no havia nascut en Cerdà ni s' havian trassat los planos de la nova Barcelona; perque, d' altra manera, es segur que entre 'ls cástichs del seu infern lo poeta florentí hi hauria posat aquest:

«Caminar per un carrer del Ensanxe, després d' haver plogut.»

Y si hagués volgut ferlo encare més espantós, podria haver anyadit:

«Y passarhi de vespre.»

No més los que s' han trobat alguna vegada en aquell mar de tragerias y de fanch lliquit ho saben: alló no son los carrers d' un país civilisat, sino 'ls barranchs del Gurugú, las timbas de Frajana, l' Africa posada en remull y cuberta de palacios.

Aquí hi ha un carro encallat, ab las rodases fonzadas fins al botó.

Allá un cotxe que no logra adelantar un pas á pesar dels esforços del animal y dels renechs del cotxero.

Per amunt un infelís que no sab com arrencar las sabatas, que se li han enmotllat al barro.

Per avall una desventurada que ha caygut y s' ha quedat assentada al fanch, y ara ni ab ternals pot desenganxarse del asiento.

Sot d' aygua bruta per la dreta, montanyas de llot per la esquerra, abandono y dessidia per tot arreu...

Aixó de dia. ¿De nit? ¡Ay del pobre que per

gust ó per necessitat s' arrisca per aquells carrers indescriptibles!

Un no sab si ha de tirar cap aquí, ó girar cap allá; ni si lo que te al davant es una casa ó un precipici; ni si posa 'ls peus á terra ó dintre d' un cubell de pastetas...

Quan l' infelís barceloní 's troba encastat en aquell laberinto estovat; quan dirigeix la mirada al seu alrededor y no veu ni llum ni fum ni sab si avansar ó retrocedir ó pegarse un tiro; quan, en fi, 's veu abandonat de Deu, dels homes y dels municipals, ¡ab quina enveja, ab quan dolsa fruició pensa en las bestias del Parch, perfectament instaladas, allotjadas com unas senyoras, ab los carrers plans y cuberts de blanca arena, los alrededores adornats d' arbres y floretas, tot séch, tot aixut, tot bonich, rodejadas de comoditats y de carinyosas previsiones!...

—¡Ah!—exclama llavors lo barceloní donant una patada al fanch, á riscos de quedarhi enganxat per sempre:—¡qu' es trist ser vehí de certs recones del Ensanxe!... ¡Qui pogués ser fiera! ¡qui pogués cambiarse ab l' elefant ó ab els micos!...

MATÍAS BONAFÉ.

SAL ÁTICA

De Diógenes, aquell que nit y dia lo passava arrupit dins d' una bota, contan que ab sos favors lo distingia la barragana grega de mes nota.

Y diu també la historia, que alguns que sos amors li criticaren convéncel del engany se proposaren.

—Eixa dona us vol sols per vanagloria; sa passió ó es fingida ó passatjera.—

A lo que 'ls contestá d' eixa manera:

—No 'm cregau tant quitxalla, ni tant bobo qu' arribi en tals ximpleras á fixarme, que 'ls llagostins que á voltas solch menjarme tampoch m' estiman y ben bons que 'ls trobo.

FOLLET.

MONEDA DE L' HISTORIA

Lo famós escriptor Voltaire era fill de un taberner. Y sabent molts dels seus contemporanis que l' autor de tantas obras admirables s' avergonyia del seu origen, no perdonavan ocasió de tirarli en cara.

Ab tal motiu, Bassompierre solia dir ab freqüència:

—Ara vejin lo que son las cosas: lo vi alegre á tot lo mon menos á Voltaire: á Voltaire 'l vi 'l posa de mal humor.

Narvaez estava á punt de morir.

Y 'l capellá que l' auxiliava, li deya:

—Es necessari que perdoni á tots els seus enemics perque Déu lo perdoni á vosté.

—No 'n tinch—contestá 'l célebre general reaccionari.

—Tothom, qui mes qui menos, ne tenim en aquest mon—insisti dihent lo sacerdot.

—Tothom menos jo—replicá bruscamment en Narvaez—jo 'ls he fusellat á tots.

Maquiavelo sigué sempre un home descregut y aficionat á burlarse de tot.

Al morir deya:

—Prefereixo anar al infern que al cel, porque al cel sols hi trobaria frares, criaturas, beatas y gent santa, mentres que al infern estich segur de tenir per companys á molts papas, cardenals y prínceps, ab los quals tractaré las qüestions d' Estat que han sigut sempre la base de las mevas aficions.

Ambrós Thomás, l' autor de *Mignon*, en la seva juventut havia format part de la Guardia Nacional.

Ocupat en escriure óperas, poch cas feya del fusell, ni del exercici.

Un dia, no obstant, hagué de assistir á unas grans maniobras. Entre 'ls exercicis que havían d' efectuar-se s' hi contava 'l tiro al blanc.

May se 'n havia vistas de mes frescas. No obstant, quan li arribá 'l torn, apoyá 'l dit en lo gatllo y 'l tiro sortí.

—Ah!—exclamá 'l qui mes tart havia de ser célebre compositor—hi fet foch en *mi bemol*.

PRINCIPAL

Lo Esfinge, drama del célebre Octavio Feuillet, va ser rebut pel públich que omplia 'l teatro, ab grans y merescuts aplausos. Tanca l' obra l' anàlisis de una passió. Blanca es una dona casada, qual marit es fora fa temps. Viu ab lo seu sogre en una possessió del camp, rodejada de amichs que la galantejan y procurant ofegar á copia de festas bulliciosas la passió que sent pel marit de la seva millor amiga. Aquest també l' estima; pero ofega 'ls seus sentiments ab la capa de una extremada severitat, que Blanca pren per antipatia.

Median explicacions: se trasllueixen desitjos mal reprimits: la passió y 'l deber lluytan desesperadament; mes al últim la passió estimulada per la gelosia 's sobreposa.

L' amiga de Blanca acaba per descobrir la traició del seu marit: ha sorprés unas cartas; en un rapte de despit se proposa entregarlas al pare del marit de la culpable, y aquesta, que porta previngut en un anell una dossis de veneno, romp brusquement el conflicte suicidantse.

Encare que l' assumpto no es nou, se distingeix l' obra per son magnífich desarrollo y per sas primorosas filigranas.

La companyia de la Tubau l' interpreta ab esmero y carinyo. Totas las donas llueixen elegantíssimas *toilettes* y 'l servey escénich molt cuydat, contribuheix al bon éxit de la representació.

LICEO

Inauguració 'l dijous de la próxima senmana, dia 6 de Desembre ab l' ópera nova de Mascagni: *L' amico Fritz*.

ROMEA

S' estrená divendres lo drama *La marca de foch*, basat en un assumpto melodramátich, pero despullat de incidents, de un argument senzillissim y ab caràcters y tipus d' escás relleu.

Un home misteriós, per uns mirat ab extranyesa y rezel, per altres ab interés y carinyo, 's casa ab una rica molinera. Está sempre trist, fins en l' hora del seu casament.

Mentres s' efectua la boda arriba al molí un desconegut, extenuat, perseguit per la justícia, que resulta ser un escapat de presidi. Es assistit, y reconeixent al nuvi se proposa explotar lo secret qu' ell sol posseheix, amenantlo ab descobrirlo.... ¿Que será aixó? pregunta 'l públich.

No content ab los diners que li dona 'l marit de la molinera, comet un robo, y no content ab robar, al veures descubert, fereix á aquell, qu' es transportat á una cambra immediata. Allí per assistirlo 'l despullan y ¡horror!... descubren sobre la seva esquena la marca de foch, la marca afrentosa estampada pel butxi.

En l' últim acte venen las explicacions, que haurian pogut donarse sense inconvenient desde 'l principi. Lo marit de la molinera no era un malvat. Un germá seu casat y ab familia va cometre una defraudació, y ell, sent solter y no tenint ningú á qui fer desgraciat, se confessá autor del delict, sent condemnat en lloch del culpable; pero fugí de presidi, y de aquí que l' altre presidari fugitiu l' amenassés sempre.

Afortunadament un oncle del interessat, militar, desempenya 'l paper de Providencia y desenllassa l' obra, manifestant que 'l germá defraudador, ans de morir, confessá la seva culpa, per lo qual lo marit de la molinera queda exempt de tota responsabilitat.

—Ay, quina roda de molí m' has tret del cor!—podria dir aquest; pero no ho diu, preferint abressar á la seva dona, que fins creyentlo culpable, may ha deixat d' estimarlo.

L' obra tingué un desempenyo regular, y siguié rebuda ab alguna fredor, á pesar de que altras de pitjors n' aplaudeix el públich. Cridat l' autor á las taulas, lo Sr. Bonaplata manifestá que únicament D. Frederich Soler coneixia qui era. De módo que l' autor que s' oculta baix las inicials de S. F. no volgué treures la caréta.

TIVOLI

Lo de sempre.

Obras vellas, las mes celebradas del repertori, posadas ab esmero y las que ho requereixen, ab aparato.

Lo públich continúa ananthi; pero 'l revister, que vá sempre á cassa de novetats, molt poch te que fer en aquest teatro.

NOVEDATS

María Rosa

Un teatro ple de gom á gom: l' atmósfera caldejada: y un viu desitj per part de tots los espectadors de veure un' obra de 'n Guimerá que al mateix temps que á Barcelona s' estrenava á Madrid.

S' alsá 'l teló y 'ns trobarem al davant de una quadrilla de treballadors de carretera. Entre aquests personatjes se desarrolla l' acció de l' obra. L' exposició es interessant, en alguns moments conmovedora; lo cómich y lo dramátich están fosos maravellosament. Tots los personatjes, fins los mes secundaris tenen un relleu tan gran, un color tan viu, que se surten del quadro. María Rosa, la víctima de un error judicial que plora primer l' ausencia y després la mort del seu marit en lo presidi de Ceuta: qu' entre sos planys sentits explica la manera com van enamorar-se y proclama la seguretat que té de la seva ignocencia y manifesta son anhel vehement de descubrir al verdader culpable; Marsal, esquin, recelós y enamorat cegament de la dona del amich á qui va perdre de la manera mes iníqua; lo matrimoni Quirse y Tomasa, tan enamorats l' un del altre y sempre tan peguissers; en Jepa ab sos rezels; aquell altre treballador ab son cómich afany de reunir diners y buscar dona per casarse: tots aquests elements constituheixen un quadro sugestiu, admirable de veritat y de naturalitat, que domina y avasalla al públich. May lo senyor Guimerá ha fet una obra mes hermosa.

Pero venen los actes según y tercer y l' autor fins allavoras realista s' abandona á las sévas propensións románticas. Los personatjes secundaris continúan en sa rudesia, mentres los dos principals s' entregan als combats de una passió que no s' acomoda ni ab lo medi social en que viuen, ni ab lo caràcter que havían manifestat en l' acte primer. Desapareix aquell enamorador perfum de realitat aquell aplom genial que tant ens havia seduhit desde un principi pera donar lloch á las quimeras de la fantasia del poeta.

L' autor ha de arribar á un desenllás previst: la revelació del culpable y la venjansa de l' esposa ofesa... lo camí que ha de recorre es sumament difícil y sembrat d' obstacles, y María Rosa y Marsal no convencen al públich, ella estimant la memoria del mort y estimant al mateix temps al viu que ha de sustituirlo, fins á casars'hi, dos amors totalment incompatibles, ell ab los medis de que 's val pera satisfer la seva passió, y ab la facilitat ab que confessa 'l seu delict.

Lo núcleo del drama, incert, artificios, convencional, queda ofegat per la exhuberancia realista de las escenas en que hi prenen part los demás personatjes. Aquestas escenas, la reunió dels treballadors per reclamar del empresari que se 'ls pagui; los preparatius del sopar de boda, y 'l mateix sopar, s' ho emportan tot. Los últims termes se colocan en los primers plans. L' obra queda invertida.

De la producció pot dirse al arribar á aquest punt qu' es

LAS NEUS (per J. BLANCO CORIS).

L' hivern ha arribat
ab las mans geladas,

portant per companys
plujas y nevadas.

una extranya barreja de arrós ab pollastre, all-y-oli y romanticisme.

Y no obstant, just es confessar que l'urpada del lleó, la fibra dramática de 'n Guimerá s'hi véu en tot lo drama. Fins ab aquests errors de psicología, fins ab aquests desequilibris d'estructura, preferim nosaltres obras com *Maria Rosa*, á moltas produccions migradas, encongidas, insustanciales, escritas únicament per entretenir al públich, y que las mes de las vegadas sols logran fastidiarlo.

Lo drama sigué rebut ab entusiasme: l'autor cridat á las taulas y aclamat al final de tots los actes.

L'execució notabilíssima. La Sra. Ferrer, en especial en lo primer acte estigué admirable. En los dos restants no tingué mes remey que acceptar las bruscas transicions á que l'obliga 'l seu paper. Lo Sr. Borrás se revelá un actor de verdadera intenció sobre tot en lo segon acte al dictar la carta y al fingirse ferit, y al final en l'escena de la borratxera. La Sra. Palá y 'l Sr. Daroki feren una parella que quedará entre las creacions de personatjes típics del teatro catalá. Molt bé 'l Sr. Virgili, molt notable 'l Sr. Guittart: l'actor encarregat del paper de Bodoy acertadíssim. Per tots hem de tenir merescuts elogis, aixís com per l'inmillorable direcció escénica y hem de ferlos extensius finalment al senyor Moragas autor de la ben disposta decoració del acte primer.

En resúm: lo teatro catalá está d'enhonorabona.

CATALUNYA

L'últim estreno no es dels que quedan, sino dels que passen prompte.

Se titula *El capitán Mefistófeles*, y á pesar de haver vingut de Madrit ab las estrellas á la mànega y ab los despatxos de *capitán* extesos en tota regla y corresponents als éxits, la veritat es que no passa de sargento.

N. N. N.

¡ALLA VÁ!

No es cosa molt agradable dar concells á qui 's presenta puig passa moltas vegadas que segons qui 'ls ha de rebre, sens calcular sa importancia ni véurelshi transcendencia de segú 'ls escoltará ab la *sans façon* mateixa ab que jo escoltaré ploure resguardat de la intemperie.

Pero ja que me 'ls demanas y en que te 'ls donga t' empenyas; com sé ab las noyas cortés ho tinch per norma y per regla, vaig á darte una opinió imparcial, concisa y recta, advertint que si la trobas desacertada ó dolenta y creus tú que lo seguiria perjudicial ha de serte, no tens per qué capficarte, aquestos versos esqueixas y per aixó amichs com antes, disposa de mí com sempre. Fet aquest petit preámbul desseguit entro en materia.

Tres son els teus pretendents com tú mateixa confessas (y en aixó si haig d'esser franch ni un sol cárrech tinch de ferte, porque tú no hi tens cap culpa en que Deu te fes tant bella.)

Un que 't segueix pel carrer quan te 'n vas á la Academia, un altre que 't vé á fer l'os al davant de casa téva y 'l tercer qu' es vehi teu y deu tenir poca feyna

quan sol pasar tantas horas segons dius mirante sempre.

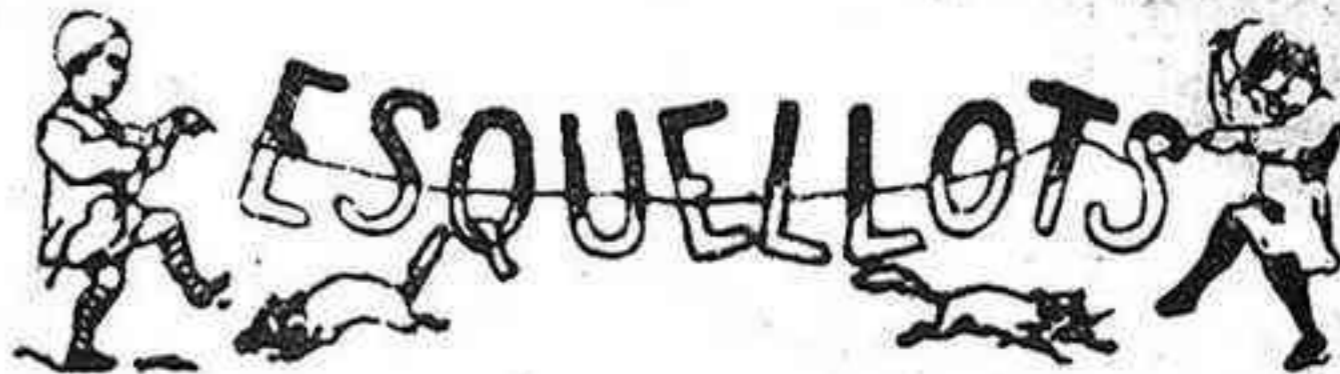
Ara bé, pregunto jo, ¿aquests joves que 't festejan van els tres de bona fé ó 't volen dar gat per llebra? ¿venen potsé á passá 'l rato ó bé t'estiman de veras? Totas aquestas preguntas son per mí altres tants problemas més difícils de resoldre, ja veus que no son futesas, que lo moviment contínuo que la navegació aérea, la quadratura del círcul y *caborias* com aquestas per las que molts á Sant Boy han acabat la carrera.

Donant, doncas, per sentat que no sabs á ciencia certa quin dels pretendents t'estima ni quin es el que ho fa veure, trobo que 'l mes acertat ja que ab tres no 't pots prometre es anar passant el temps deixant que 't fassin l'aleta y al jove que pel carrer cada día 't ve al darrera procura teni'l content contestantli riatllera; á n'aquell que 't vé á fer l'os ab un somris aconténtal, fesli signos ab lo vano com si estiguessis distreta lo mateix que al vehi teu que l'estimas fesli veure, (aixó no costa pas gayre tenint per ulls dos estrelles) y molt será que un dels tres no 's deixi caure en las telas.

Diuhén qu *por mucho pan nunca mal año* á Castella; pro lo cas en que tú 't trobas ab lo ditxo aquest no hi resa, puig pot molt ben succehir que si per cas ells s'enteran de que donas esperansas als tres que avuy te festejan, te quedis sense pescar á cap dels que ara 't pretenen.

Si arribés aquest extrém que no seria extranyesa d'havert mal aconsellat vull pagar las consqüencias y aixís, te dona paraula y d'ella 'n soch esclau sempre, de casarme ab tú, Paquita, porque no 't quedis soltera.

JAPET DE L' ORGA.

No sé compendre porque 'l Sr. Collaso havia d'enviar al Sr. Vivó á Madrit ab l'encárrech d'arreglar la qüestió de las murallas, ni de anársen'hi mes tart ell mateix en persona.

¿La qüestió de las murallas! ¿Es possible que 'l Sr. Collaso ignori que ja está resolta?

**

O sino aquí té al ex-arcalde Gonzalez que, segons afirman los periódichs, ho ha arreglat tot d'acort ab lo Sr. Abarzuza.

Ell no pot haver conseguit lo que 's proposava respecte á las combinacions políticas regidorescas que porta entre mans; pero en quant á la qüestió de las murallas, sembla que 'l ministre de Ultramar va dirli:

—Vagissen tranquil á Barcelona, y dongui expressions de part del ministre de Ultramar al Negre de la Riba.

Un periódich ha publicat la següent noticia:

«Los propietarios del carrer de Balmes projectan elevar una instancia al Gobernador civil demanant se trasladi al carrer de Provensa, l'estació del ferro-carril de Sarriá.»

El *Diluvi* al donar la noticia ha sortit á la defensa del ferro-carril, sense recordarse poch ni molt que als propietaris del carrer de Balmes els apoya la lley de concessió de aquella via.

El *Diluvi* alega varias rahons en pró del seu punt de vista.

La principal es que de igual manera que 'ls propietaris del carrer de Balmes, podrian los del carrer de Provensa reclamar lo traslado de l'estació á Gracia, y 'ls de Gracia que no hi hagués mes estació que la de Sant Gervasi, y aixís successivament podrian anarse suprimint estacions fins que «llegara á suprimirse *in totum* el ferro-carril de Sarriá.»

¡*In totum!*

Llatinada de seminarista. ¿Qui será que no descubreixi eu aquest *in totum*, la ploma del senyor Laribal?

Y á major abundament la defensa que fa del carril, y sobre tot la por que li infundeix la supressió successiva de las estacions, el delatan bé prou.

Y no perque 'l Sr. Laribal tinga, que nosaltres sapiguém, paper de aquella companyia, no senyors.

Ell no posseheix mes que dos torres á Sant Gervasi, la seva y la que va heretar del Sr. Gasull. Segons noticias, de la companyia no té mes que un passe gratuí per ell, un per la senyora, y fins crech que un per la criada.

Avants de aquesta ganga, que li estolvía uns quants céntims, sempre que se 'n va á visitar las sevas torres, podia atacar durament á la companyia del microscópic ferro-carril; pero ara que fins els empleats, quan ell passa, 'l saludan posantse la ma á la visera de la gorra ¡no 'n faltaria d'altra!

Y aquí tenen explicat los propietaris del carrer de Balmes los móvils de la conducta del *Diluvi* en contra de las sevas pretensions.

Los carmetlos, per petits que siguin, sempre son dolços.

En la malaltia que vé sufrint nostre estimat amic Frederich Soler, de alguns dias ensá, s'ha notat una treva, que dona lloch á que 's concibeixin algunas esperansas.

Inútil es dir ab quanta ansia desitjém véurelas confirmadas!

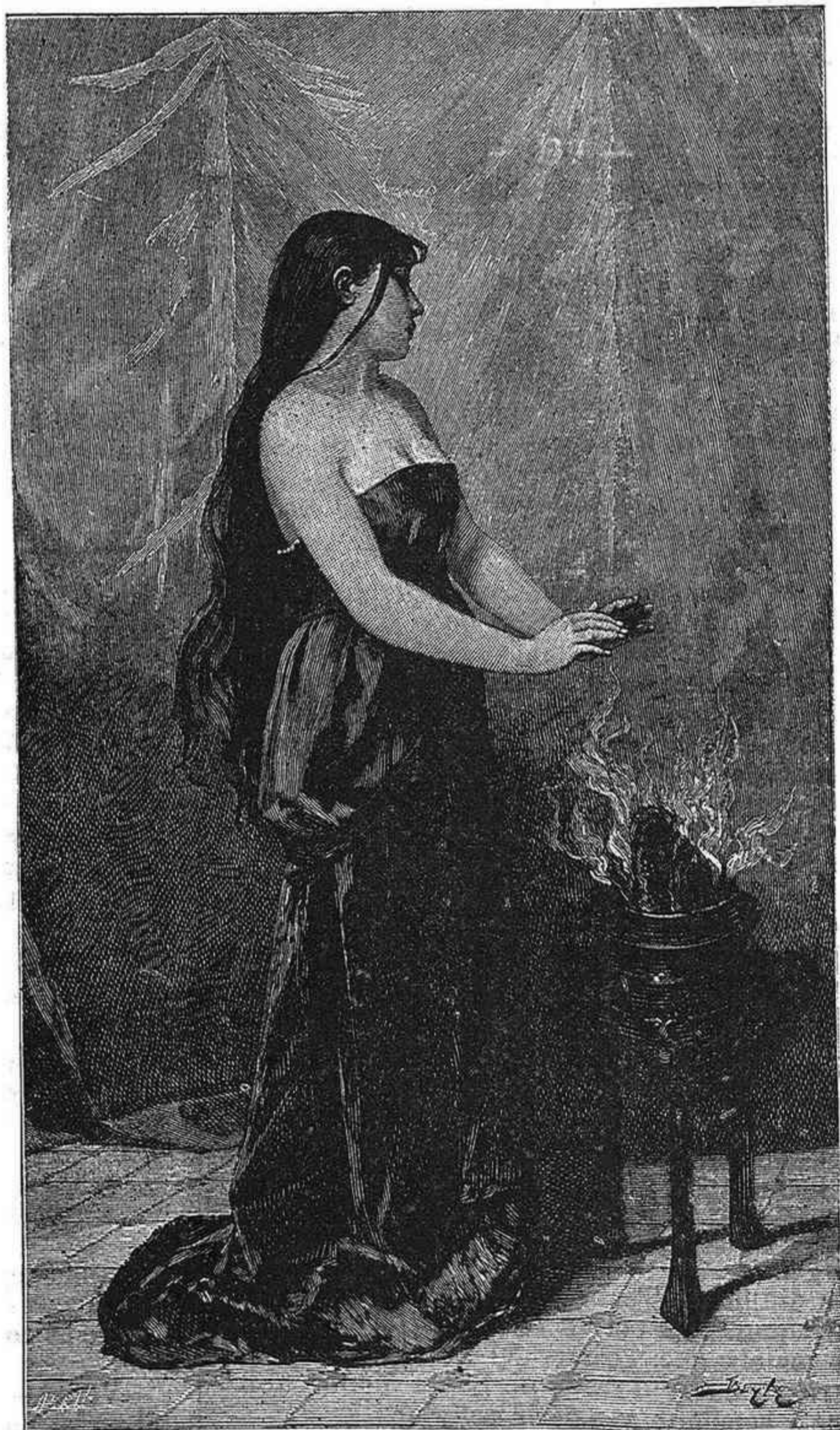
Rubinstein ha mort, morint ab ell lo mes eminent pianista que ha tingut Europa en lo present sigle.

La seva execució era colossal, estupenda. Possehia l'agilitat, la forsa, la brillantés, l'expressió y la delicadesa.

Quants, catorze anys enrera, varem tenir aquí á Barcelona, ocasió de sentirlo, may mes hem pogut olvidar l'entussiasme delirant que va despertar, ni las ovacions sense precedents que va mereixer.

**

AVANTS DE LA FUNCIO

Lo foch de l'art ja escalfa,
pero molt mes bé
calenta las manetas
lo foch del brasé.

Una anècdota que relata un periòdich.

Una senyora li demanava un dia que li facilités una localitat per un concert que havia de donar.

—No dispo me que de un assiento—respongué Rubinstein—y aquest está á la seva disposició.

—Mil gracias—digué la senyora.—¿A quina fila?

—A cap: l'assiento que tinch lo gust de oferirli es la cadira del piano.

L'Associació literaria y artística ha renunciat á instal·lar-se en l'Invernàcul del Parch que li havia cedit l'Ajuntament.

Felicitém á aquella corporació, considerant que cap necessitat tenia de convertir-se en flor de *invernadero*.

Per encarregar-se de la moralització de las Vestals redimidas per l'Associació dels Pares de familia, sembla que dintre de poch s'instalará á Barcelona, una comunitat de germanas Oblatas.

¿Ob-latas ó Ab-latas?

Las virtuts de las pomas, segons lo doctor Stotzer:

«La poma no sols es un aliment excelent, sino que al mateix temps constituheix un magnífich medi higiènic.

»Lo menjarlas, en especial poch rato avants de anarse'n al llit, obra: primer, de manera favorable sobre 'l cervell; segon, excita l'activitat del fetje; tercer, produheix una son tranquila; quart, desinfecta la cavitat bucal; quint, neutralisa l'excés d'acidés del ventrell; sisé, evita la formació de càlculs; seté, s'oposa á las digestions difícils, y vuyté, es útil pera las malalties de la gola.

Fins aquí 'l doctor alemany.

Que per lo qu'ell diu y assegura, bé 's comprén que pel mon hi haja tanta gent aficionada á menjar-se la poma.

¡Quina llástima, emperó, que no pogués haver comunicat la seva opinió tan favorable á l'aromática fruyta, á nostra primera mare!

Eva, al ser expulsada del paradís, hauria pogut dir:

—Senyor, no 'm castigheu: no me li menjada per l'eliminadura, sino per higiene.

Llegeixo:

«Se diu que 'l Teatro del Circo barcelonés canviarà aquest nom pel de *Teatro del Este*.»

Lo mateix que 'l carrer del Alba.

Pero diguin ¿y 'l rector de Santa Mónica anirà també á benehirlo y á desinfectarlo?

Per trobar cosas raras y fenomenals, no hi ha com llegir *El Noticiero*.

En lo seu número del 22, al donar compte de la

LA CELDA DEL SABI

Sempre dintre de sa casa fa 'l mateix que 'l caragol: aquí menja, aquí medita, aquí viu tranquil y sol.

mort de Rosina Penco, deya: «nació en Nápoles en 1847.»

Y á continuació afegia:

«Dotada de excelente voz, estudió con afición el *bel canto*, y ya en 1847 fué contratada en condiciones ventajosas para representar en el Teatro Real de Copenhague.»

Havia de ser molt bonich veure á una criatura de menos de un any cantant en lo Teatro Real de Copenhague!

Una anècdota referent á una famosa horisontal que hi havia á París vint anys enrera.

Las sévas blondas eran tan famosas com envejadas. A lo menos ella n'estava mes jovosa que dels seus diamants mateixos.

Un dia un seu amant arruïnat pels insensats capritxos de aquella sirena, vá clavarse un tiro, escullint pera consumir l'acte l'arcoba mateixa ahont havia anat consumant la seva ruina.

La sanch del suicida vá espurnejar lo cobrellit de blonda.

Y la famosa cortesana, al referir lo trágich succés, deya:

—Podia anar ab una mica mes de cuydadol!... M'ha tirat á perdre un cobre-llit de 20,000 franchs!

Ja hi dit varias vegadas que 'l revister parisién del Brusi 'm es altament simpátich.

Se tracta de la qüestió de las cotillas, que 'ls periòdichs de París discuteixen mitj en serio mitj en broma: un periodista anuncia l'idea de gravar ab un impost l'ús de aqueixas corassas femeninas, y 'l revister del Diari diu textualment:

«Los periódicos se han apoderado de la idea para burlarse de ella y preguntar si se nombrarian graves inspectores que estuviesen encargados de verificar si las contribuyentes del sexo bello llevaban ó no el cuerpo del delito.»

Calléu ¡oh revister! en nom del cel vostre escrit ab lo Brusi no 's concilia... Aixó es posar la mel á la boca dels pares de familia.

Assegura un periòdich qu' en la temporada próxima, en Mazzantini cobrarà 6,000 pessetas per corrida, y en Guerrita no torejará á menos de 7,500.

Crech que aixó ja no es lidiar toros... aixó es lidiar empressaris.

A una senyora que tot lo dia estava rebent visites li deya una seva amiga:

—No sé com tens paciència pera rebre á tanta gent.

—Veurás—va respondre ella—per gent que vingui no 'm pot fastidiar ningú, porque tinch una recepta que no falla. Si alguna persona 'm cansa y vull que se 'n vaji, comenso á parlar bé de algú altre; si, pel contrari, desitjo que 's quedi, l'alabo á n'ell.

EPIGRAMAS

M' han dit qu' en Pepet Guerrero
fá un any que segueix carrera
¿qu' es vritat?

— No té de serho!
¿Que no sab senyor Parera,
qu' en Pepet fá de cotxero?

J. P. ASCANSIO.

La Conxa un dia sentint
desitj de fé un xich de broma,
va fer noticiá al seu home
ques' estava al llit morint.

Y deixant prompte l' escriure
ell á casa se 'n va aná
trobantla á n' ella al sofá
¡ay Deu! morintse de riure.

J. ALAMALIV.

A casa 'l metje Bertran
en Narbona va aná un día,
per cert ab poca alegria,
no trobantse gens campant.

—Li prescriuré un excitant
digué 'l metje, y en Narbona
al cap de molt poca estona

veyent passá á sa mullé:
—Senyor metje li digué—
recéptim la seva dona.

A. DEL CORRAL.

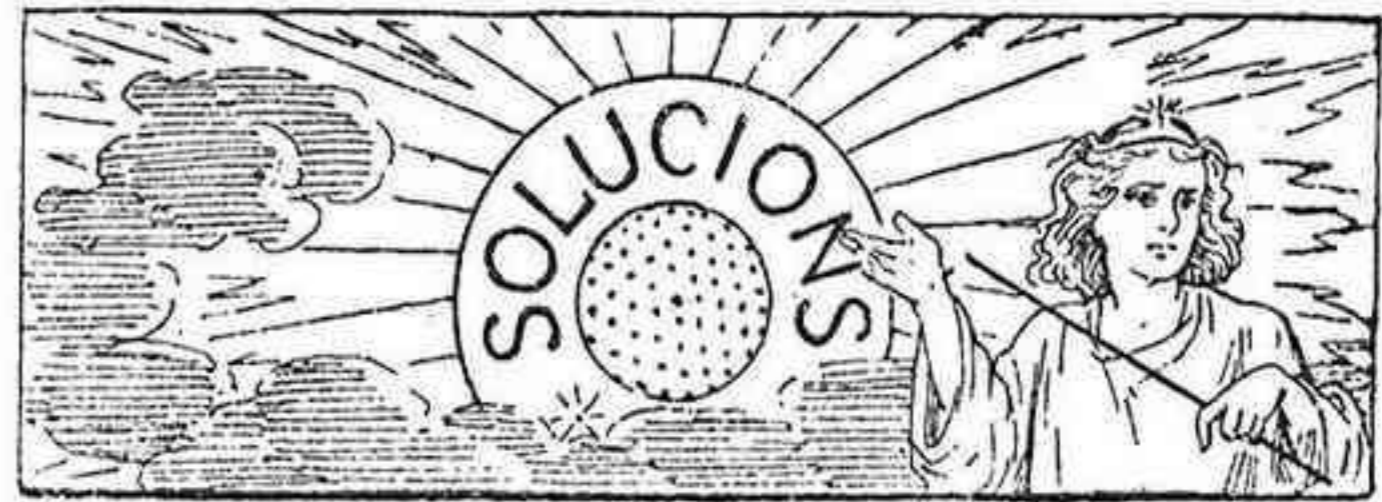
L' altre dia en Baldómero
preguntá al jove Patrici:

—Me vols dir, noy quin ofici
fas?—Miri, de bombero.

—¿Tant menut? No pot pas ser....

—Si, home, s' ho pot ben creure.
ó sino vinguího á veure
com faig bombas de paper.

F. AROLAS MISERICORN.

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Es-can-da-lo-sa.*
- 2.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Las joyas de la Roser.*
- 3.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Finestra.*
- 4.ª GEROGLÍFICH.—*Una cassola gran.*

ABANDONOS MUNICIPALS

La comissió de rieras,
reguerots y clavegueras

va á implorá!higiene y pietat
á la nostra autoritat.

XARADA

1

*Esta fabulilla
salga bien ó mal,
me ha ocurrido ahora,
por casualidad.*

IBIARTE.

Fer una xarada,
tant si 'm surt bé ó mal
m' ha ocorregut ara
per casualitat.

Per una gran plassa
d'aprop dos l' Encant,
passava jo un dia
per casualitat.

Per beure tercera
me vareig ficar
hu una taberna
per casualitat.

Un home borrarxo,
hi vareig trobar,
que allí dins estaya
per casualitat.

M' insulta, li dono
un cop fort al quart
y sanch]va rajarli
per casualitat.

ANANT A FIRA

Avuy veurá si en pago
dels seus traballs,
de las sevas gallinas
pot ferne galls.

*Dos prompte allí dintre
un gura va entrar,
y la sanch va veure
per casualitat.*

*Vull darli propina
per ferlo callar,
y... no dnya quartos,
per casualitat.*

*Lector; si tu aquesta
xarada total
no crech pas que siga
per casualitat.*

SALVADOR BONAVÍA.

II

*Una vocal primera,
y musical segona:
es part del cap tercera
y Total un carrer de Barcelona.*

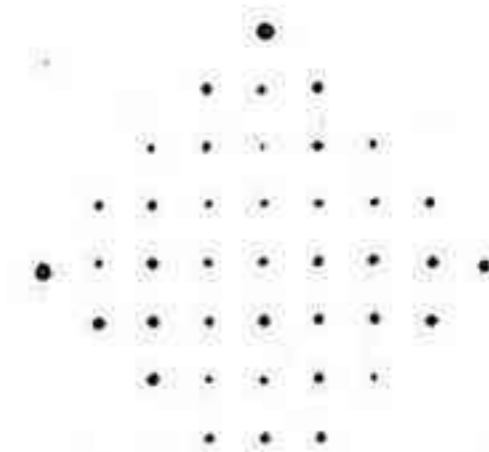
MIGUEL DE LAS DALLAS.

ANAGRAMA

*Anant á pescar ab canya
ab afany vaig tirar l' am.
¿Y saben lo que vaig treure?
Un total plé de total.*

PERE DEL PRAT.

ROMBO

*Primera ratlla vertical y horisontal: consonant.—Sego-
na: part del cos humá—Tercera: va á las professons.—
Quarta: nom d' aucell en plural—Quinta: Nom d' aucell.—
Sexta: un altre nom de aucell en plural.—Séptima: nom d'
aucell en castellá.—Octava: número.—Novena: vocal.*

GAYTER DEL PANADÉS.

TRENCA-CLOSCAS

RAFELA DE SILET

Formar ab aquestas lletas lo títul de un periódich
senmanal.

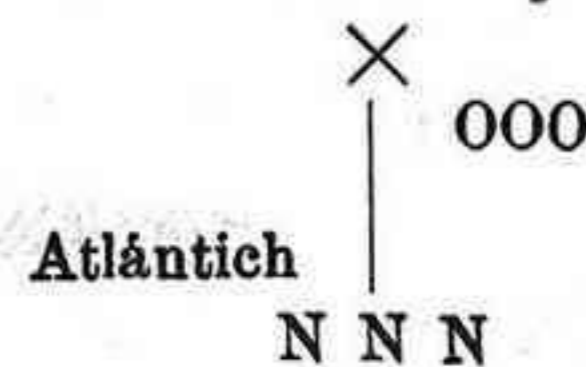
C. PIERA.

LOGOGRIFO NUMERICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Nom que 's dona á certa endavinalla.
- 1 2 6 8 7 7 8.—Especie de vestit que usan los guerreros.
- 1 6 2 7 7 8 —Molts esguerrats ne portan.
- 7 5 6 6 8.—Eyna de fuster.
- 6 2 7 8.—Nom de dona.
- 3 8 7.—Part del cos humá.
- 6 5.—Nota musical.
- 4.—Consonant.

MARIMÓN PALASAO.

GEROGLIFICH

UN APOTECARI.

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola. Barcelona.—Correu - Apartat, número 2

◆ **IMPORTANTÍSSIM** ◆

Sortirà á llum dintre de poch

L' ALMANACH

DE

La Esquella de la Torratxa
pera l' any 1895

¡¡ALERTA!!
ESTÁ PER SORTIR

Las primeras firmas artísticas y literarias ilustrarán l' Almanach.
A pesar de ser superior als anys anteriors, lo preu no se alterará: valdrá **UNA pesseta.**

Preguem á nostres corresponsals que no tinguin lo pedido fet no deixin de ferlo sens pèrdua de temps.

ACABAN DE SALIR Á LUZ

DE LA

COLECCIÓN DIAMANTE

Tomo 15

SIGUIENDO AL MUERTO

POR FEDERICO URRECHA

Precio 2 reales

Tomo 16

LOS HUMILDES

POR A. PEREZ NIEVA

Precio 2 reales

OBRA NOVA
APELES MESTRES

EPÍGRAMAS

(en catalá)

Un tomo 8.º Preu 1 pesseta.

LA SALSА DEL AMOR

PER C. GUMÁ

ab dibuixos de M. Moliné

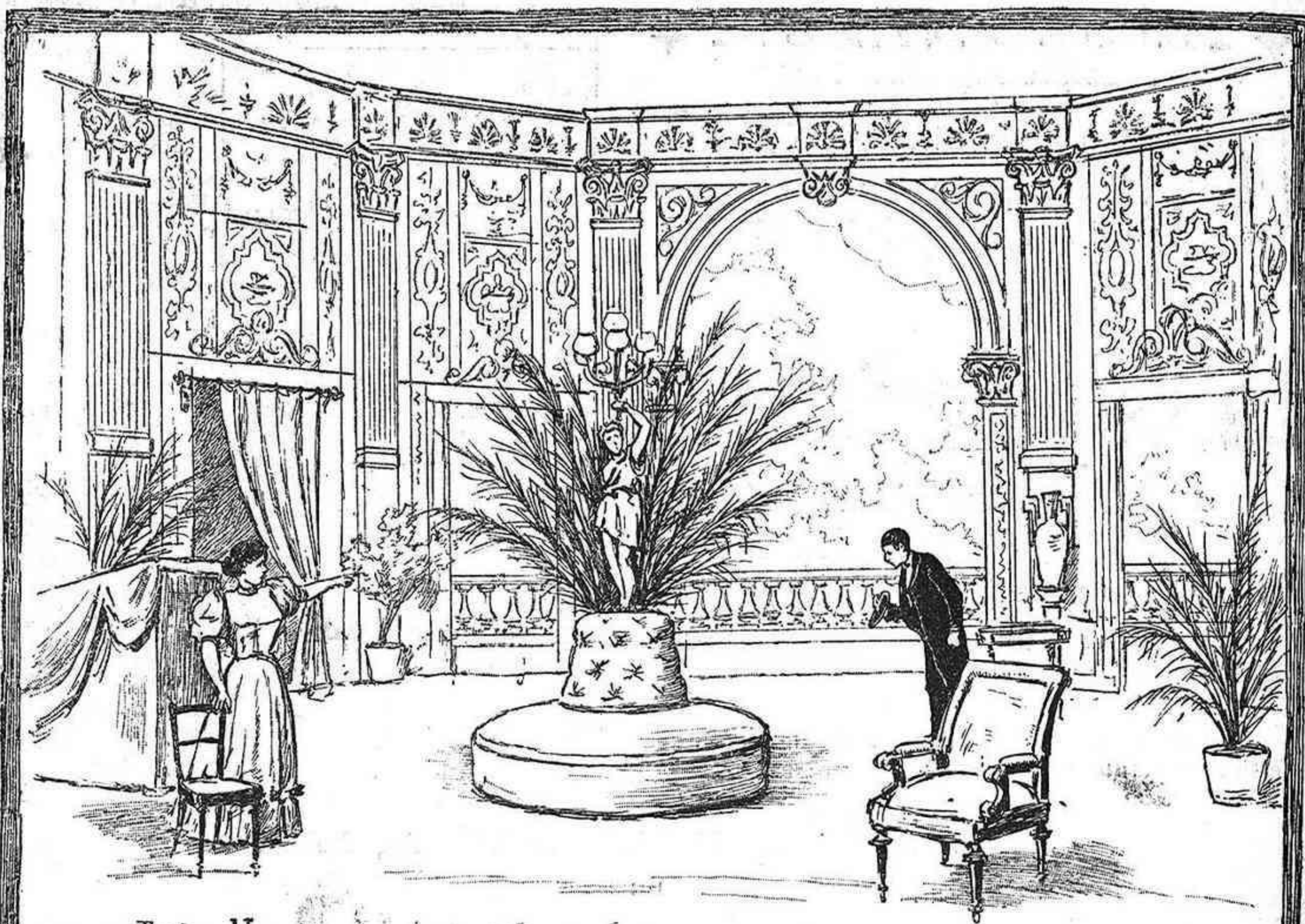
Preu 2 rals

DIETARIOS Y AGENDAS DE BUFETE

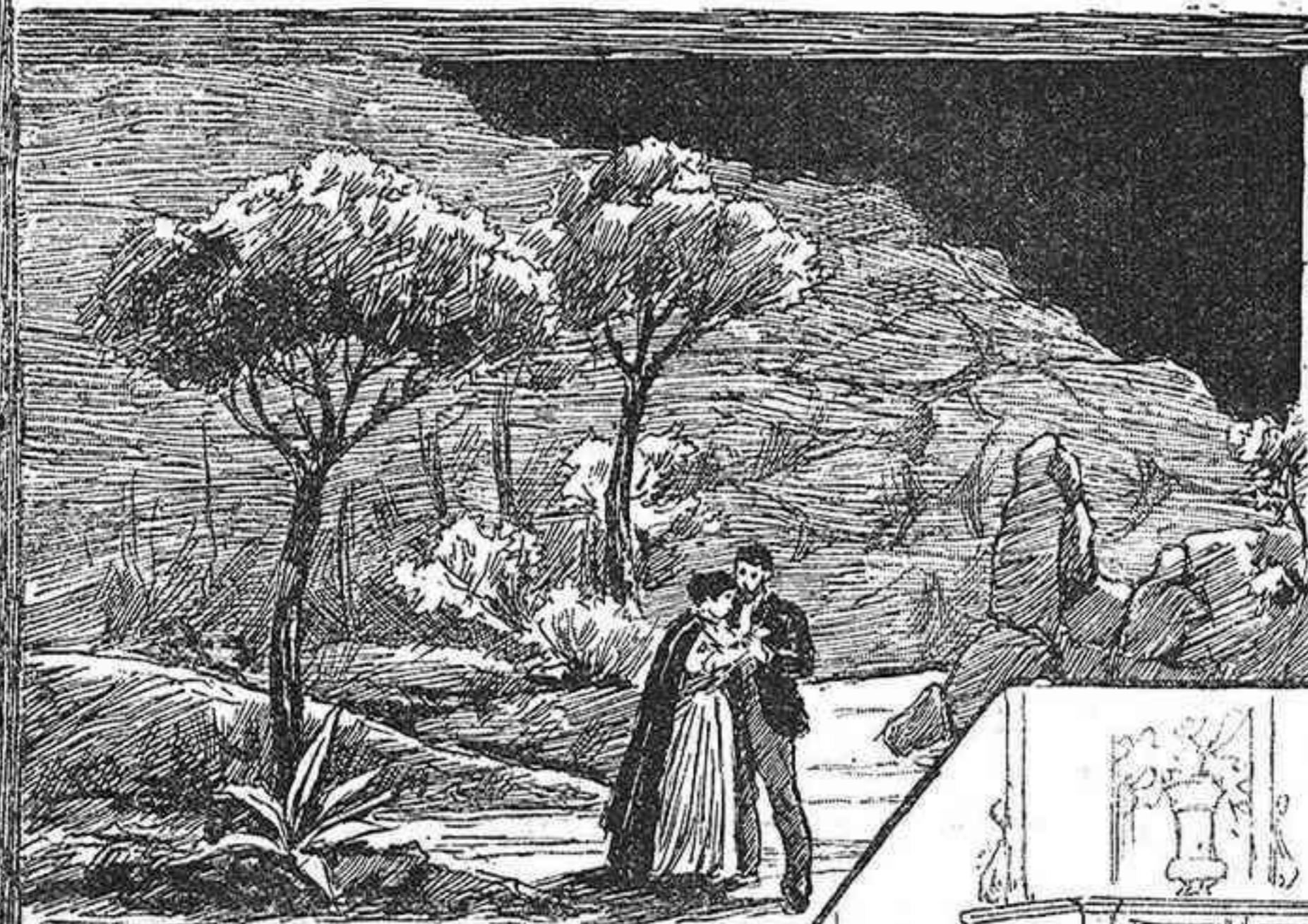
Desde 1 á 4 pesetas

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútno, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No responém d' extravíos. no remetent además 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

LOS GRANS ÉXITS DE LA TEMPORADA.—TEATRO PRINCIPAL

Act. II

Act. III

La
Esfinje

OCTAVIO
FEUILLET.

Act. IV. escena final.

Escenas culminants de l'obra.—(Dibuix de J. Pellicer Montseny).